

Digitalisering archieven Kunstenaarsverenigingen 1845-1950

De komende tijd zal het RKD beginnen aan de digitalisering van de archieven van Nederlandse kunstenaarsverenigingen in de periode 1845-1950. Onder meer het archief van de prestigieuze Amsterdamse vereniging Arti et Amicitiae komt hierbij aan bod. Dit digitaliseringsproject zal worden uitgevoerd in samenwerking met het Haags Gemeentearchief en vindt plaats in het kader van het landelijke conserveringsprogramma Metamorfoze, gericht op het behoud van papieren erfgoed.

Arti en Pulchri

In respectievelijk 1839 en 1847 werden de kunstenaarsverenigingen Arti et Amicitiae in Amsterdam en Pulchri Studio in Den Haag opgericht. Deze verenigingen waren niet alleen bedoeld voor de gezelligheid van informele bijeenkomsten, maar stelden zichzelf ook tot het serieuze doel om de rol van de kunstenaar in Nederland te professionaliseren. Zo boden de verenigingen de mogelijkheid tot het exposeren en verkopen van kunstwerken, evenals het faciliteren van de verzending van werken naar buitenlandse tentoonstellingen. Dat was destijds van groot belang, omdat de professionele kunsthandel nog in de kinderschoenen stond. Arti et Amicitiae en Pulchri Studio hadden een bijzondere en uiteenlopende ledenstructuur, waarbij kunstenaars en kunstkopers samen kwamen. Op deze manier konden de schilders van de Haagse School zich bijvoorbeeld op zowel nationale als internationale schaal profileren via het netwerk van Pulchri Studio.

De Onafhankelijken

Hoewel Arti en Pulchri uitgroeiden tot de grootste en meest welbekende kunstenaarsverenigingen van Nederland, verlangden steeds meer jonge kunstenaars aan het begin van de twintigste eeuw naar vernieuwing. Door deze nieuwe groep kunstenaars werd daarom in 1912 een kunstenaarsvereniging opgericht met andere regels: De Onafhankelijken. Bij deze vereniging werden radicale tentoonstellingen georganiseerd waar geen keuring aan vooraf ging, zodat iedere kunstenaar met een vernieuwende visie kon exposeren. De Onafhankelijken had een zeer internationaal karakter en toonde in 1914 al werk van Marc Chagall, Wassily Kandinsky en Ossip Zadkine.

Digitaliseringsproject

Waar Arti et Amicitiae en Pulchri Studio gevestigde namen werden binnen de Nederlandse kunstgeschiedenis, waren de leden van de Onafhankelijken onmisbaar in de radicale vernieuwing van de Nederlandse kunsten. Samen geven de archieven – die vandaag de dag zijn ondergebracht bij het RKD en het Haags Gemeentearchief – een uniek totaalbeeld van de Nederlandse kunstkringen en de ontwikkeling van de Nederlandse kunst in de negentiende en begin twintigste eeuw.

Naast correspondentie bevatten de archieven onder andere jaarverslagen, ledenlijsten, publicaties, tentoonstellingsdossiers, plattegronden, kasboeken, tekeningen, affiches en foto's. De drie archieven van de kunstenaarsverenigingen beslaan daarmee samen haast 30 meter aan documentatiemateriaal. Nadat de archieven zorgvuldig zijn gerestaureerd door Hoogduin Papierrestauratoren, zullen alle archiefstukken door GMS worden gedigitaliseerd. Zo zorgen het Haags Gemeentearchief en het RKD er samen voor dat de onmisbare archieven van Arti, Pulchri en de Onafhankelijken ook in de toekomst toegankelijk zullen blijven voor toekomstig onderzoek.